

ніж усе знову занурюється в темряву. Вона прислухається, намагаючись відрізнити виття вітру від іншого звуку, крику болю та люті. Земля пошрамована і понівечена, але нарешті затихла. Тепер боротьба точиться на небесах.

Радісне піднесення від перемоги все ще пронизує її тіло, але вона має ще й інші почуття. З кожним кроком забризкана золотом туніка прилипає до тіла, і її охоплює легка меланхолія, що висить у повітрі разом із туманом та мрякою, здійсмається з величезних вирв, з ран, висічених глибоко в землі. Жінка відчуває печаль Геї. Гея, найперша з усіх, Богиня землі, якій болить від цієї наруги.

Гера озирається, щоб переконатися, що все навколо нерухоме. Задоволена, вона стає на коліна і торкається долонями золотистого ґрунту. Її дотик ніжний і трепетний, очі заплющені, вона молиться. Одна богиня звертається до іншої, священний момент вдячності матері, яка їх усіх породила: титанів, які лежать на землі, стікаючи кров'ю, і воїнів, які билися на боці Гери.

Стільки страждань... Гера розплющує очі й дивиться на небо, де грім сягає свого апогею. Він гуркоче з самого краю горизонту, його лють наростає, відлунюючи у вершинах гір настільки гучно, що скелі розколюються на шматки й котяться вниз крутими схилами. Блискавки, послані Зевсом, знову і знову розсікають небо, щоб повалити останнього титана, який все ще тримається на ногах.

Її брати й сестри там, нагорі, борються з ним пліч-о-пліч. Соратники Гери на землі не були богами, вони були породженнями Геї. Страхотливі потвори, виплекані в найглибших надрах лона матері, вирвалися на волю, щоб допомогти перемогти у війні проти титанів. До того, як богиня їх випустила, сили обох сторін були рівними. Кронос і п'ять його братів правили небесами відтоді, як скинули свого батька Урана. Гера, Зевс та інші четверо дітей Кроноса були молодими, сповненими бунтарського запалу й прагнення захопити світ. Проте шість титанів

були досвідченими, хитрими й витривалими. Так минали роки війни у сплесках несамовитого хаосу, що періодично переривався запеклими радами, на яких боги знову і знову пропонували одну й ту ж саму тактику, і Гера бачила в очах Зевса відображення власного розчарування від безвиході, якій не було кінця-краю.

І тоді три гекатонхейри виринули з-під землі, з їхніх товстих ший проросло по п'ятдесят голів і по сто рук із випнутими м'язами. За ними з'явилися три циклопи, кожен з яких мав по одному величезному оку посередині свого побриженого лоба. Боги з огидою відвернули від них свої бездоганні обличчя. Але для Гери їхня сила була прекрасною.

Тепер потворні воїни Гери з'являються знову, брязкаючи бронзовими ланцюгами, їхні масивні силуети вирізняються на тлі розжареного неба. Вони розходяться полем бою і беруться зв'язувати переможених титанів, які полягли від клинка Гери або ж були розчавлені чудовиськами, що виступили на її боці. Вона знає, що вони не можуть померти по-справжньому. Така ж золота кров тече і в її власних жилах, їхор достатньо сильний, щоб витримати будь-яке поранення, хоч яким би важким воно було. Він підтримуватиме їх рівно настільки, щоб зберегти їм життя в цьому зломленому, пошматованому тілі. Цей стан є максимально наближеним до смерті, який може бути у безсмертних. Вони не в змозі чинити опір, не в змозі поворухнутися чи видати звук, виснажені й знесилені майже до краю.

Земля здригається. Це кінець. Кронос, їхній батько, який зараз бореться проти Зевса в горах, не може протистояти їм самотужки. Його союзники лежать у кайданах біля ніг Гери, його діти об'єдналися проти нього, і навіть коли його лютий крик розлітається безкрайнім небом, вона знає, що він вже переможений.

Епоха титанів скінчилася. Починається панування олімпійців.

Прийди, благословенна Богине, уславлена всемогутня
царице, з добрим поглядом, радісна і вмиротворена.

*Гімни Орфея XV: Юнона [Гера],
переклад Томаса Тейлора, 1792*

Після закінчення війни земля Гея зцілюється. У наступні роки рівнини, де Гера знищила титанів, перетворюються на луки, а там, де їхня кров просочила ґрунт, буяють квіти. Грубі краї вирв поступово стають пологими, їхні схили поростають травю. Гера прогулюється цими місцями й згадує:

«Ось сюди я привела своїх чудовиськ, ось тут я встромляла свій спис у плоть ворогів», — і сонячне проміння зігриває її шкіру.

Коли богиня проходить повз водойми, що колись виблискували золотою кров'ю, вона посміхається своєму незмінному відображенню в прозорій воді. Птахи летять у небі, яке колись розсікали блискавки Зевса, у небі, яке тепер простягається безхмарною блакиттю до самого горизонту.

На війні час вимірювався битвами та стратегією. Тепер Гера прокладає свій шлях повз дерева, що ростуть там, де колись точилися запеклі бої. На її очах молоденькі деревця стають лісами з крилатими дубами та височеними соснами.

Саме з такого лісу вона зараз виходить, вислизаючи з-поміж товстих стовбурів на полуденне сонце, з розпашілими щоками та блискучими очима. Жінка обтрушує волосся, висмикуючи листок з темних хвиль, що спадають їй на спину.

Її шкіра все ще тепла і поколює, коли вона поспішає до гори, що височіє вдалині, вища за будь-яку з розташованих довкола. Гера згадує річкового бога, якого залишила

на їхній усамітненій галявині. У думках вона малює собі, як він купається під пінистим водоспадом, його широкі груди виблискують під струменями води, краплі мерехтять на його сильних руках. Жінка кидає тужливий погляд назад. Ці туманні спокійні дні подарували Гері свободу, якої вона ніколи не знала раніше. Але сьогодні їй треба бути там, тож вона жваво підіймається на гору.

Коли правив Кронос, Гері довелося переховуватися. Богиня зростала в темних покоях Океана під водою. Вона пам'ятає, як це було — чути шум великої ріки над головою, віддалений гуркіт води, що розливається по скелях, просочується крізь багнюку, наповнюючи повітря запахом вологої землі.

Тепер вона вільна, їй відкриті всі радощі. Богиня, що насолоджується часом початку світу. Воїтелька, що билася пліч-о-пліч з велетнями. Дівчинка, що радіє пташиному співу. Вона править на небесах разом зі своїми братами й сестрами, сміється в лісі зі своїми коханцями. Сестра, яка, згорнувшись калачиком біля вогнища, ділиться таємницями з відкритим і світлим обличчям у відблисках затишного полум'я.

Вона дивиться на далеку гору. Їй під силу долати великої відстані й ніколи не втомлюватися, але зараз жінка вирішує набути форми свого улюбленого птаха — яструба, щоб туди дістатися. Її тіло набуває нової подобі, і вона здіймається в повітря, а земля зникає десь далеко внизу. Після війни жоден бог не бачив Гею, та вона щедро обдаровувала їх життям. Все це тепер розкинулося прямо перед Герою: сріблясті косяки риби у водоймах, ведмеді та леви, що блукають лісами, звірі, що повзають, ковзають і скачуть, вкриті хутром, пір'ям і лускою. Рівнинами несуться коні, здіймаючи куряву, і Гера бачить свого брата Посейдона, який мчить просто поміж ними, розгойдуючись на їхніх спинах, здається, просто заради насолоди від галопу. Він теж прямує до Олімпу, обителі богів-переможців, дому на

вершині гори, що дала їм їхнє ім'я. Вгору крутими схилами, повз обшарпані сосни, чиє гілля обламане вітром, що зі свистом проноситься гірськими вершинами, оминаючи шершаві валуни, де в повітрі гостро відчувається свіжий присмак снігу, а хмари огортають голі скелі. Звідси боги можуть спостерігати за світом, що розкинувся під ними. Палац, який вони збудували, — справжня насолода для очей: білосніжний мармур і блискучі золоті колони, такі холодні й гладенькі, ніби їх вирізали з льоду, кожна лінія і кожен кут — чіткі, гострі й довершені. Іноді Гера думає, що це зовсім не схоже на грубу бездоганність творіння Геї. Його велич не в дикому і прекрасному хаосі землі, що розкинулася під ногами, а в порядку, і це втішає її найбільше. Після лихоліття війни боги підносяться до небес, і тепер вони недосяжні для жодного потенційного загарбника.

— Ніхто не може кинути нам виклик, — сказав Зевс, коли все закінчилося.

Гера думала, що ніхто б і не наважився.

Олімпійці-переможці закували свого батька та чотирьох його братів-титанів у найглибших надрах землі, у безодні під назвою Тартар, з якої вони ніколи не зможуть вибратися. Їм доведеться довіку жити в темряві, зануреними так глибоко, що вся їхня сила і жорстокість не зможе зрушити з місця навіть камінчик на поверхні. Лише один із соратників Кроноса, його племінник Атлант, уникнув такої долі. Він стоїть на західному краю світу, а на його плечі покладено нищівний тягар небес. Його схилена, знесилена постать слугує нагадуванням іншим титанам — титанам, які не воювали, які тепер живуть вільно під владою олімпійців, — що вони мали рацію, коли не вступили в битву. Пересторога для них на випадок, якщо хтось із них раптом засумнівається чи їхня вірність олімпійцям коли-небудь похитнеться.

Гера пильно стежить за цими мирними титанами. Коли Зевс кине п'ятьох братів до безодні, їхні вміння